

Co nas łączy, co nas dzieli? - mniejszości narodowe i etniczne w Polsce **Scenariusz zajęć dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych**

Czas trwania: 2 godziny lekcyjne (90 minut)

Cele zajęć:

Po zajęciach uczeń:

- ⌚ uczestnik warsztatów potrafi wskazać różnice między mniejszościami narodowymi i etnicznymi mieszkającymi w Polsce
- ⌚ jest wrażliwy na odmienność kulturową
- ⌚ jest otwarty w kontaktach i relacjach z innymi ludźmi
- ⌚ rozumie pojęcie tożsamości
- ⌚ potrafi określić, czym jest tożsamość człowieka i co ją kształtuje
- ⌚ wykazuje postawę tolerancji i współdziałania wobec grup zróżnicowanych pod względem narodowym, religijnym i etnicznym
- ⌚ dostrzega wartości płynące z różnorodności kulturowej ludności zamieszkującej Polskę
- ⌚ podejmuje wysiłek w celu pogłębienia wiedzy na temat wartości i norm reprezentowanych przez osoby z odmiennych kręgów kulturowych
- ⌚ potrafi pracować w grupie

Metody i formy pracy:

- ⌚ pogadanka
- ⌚ dyskusja
- ⌚ mapa skojarzeń
- ⌚ praca indywidualna
- ⌚ praca w grupach
- ⌚ praca z tekstem

Materiały pomocnicze:

- ⌚ *Materiał dla nauczyciela nr 1. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce*
- ⌚ *Materiał dla ucznia nr 1. Ankieta. Wielokulturowość - szansą czy zagrożeniem?*
- ⌚ *Materiał dla ucznia nr 2. Instrukcja do pracy w grupach*
- ⌚ *Materiał dla ucznia nr 3. Karta pracy: mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Co nas łączy, co nas dzieli?*
- ⌚ *Materiał dla ucznia nr 4. Praca domowa*
- ⌚ Kartki samoprzylepne (8 sztuk dla każdego ucznia)

Uwagi:

Warsztat powinien być realizowany po obejrzeniu przez uczestników wystawy, w związku z koniecznością odnoszenia się do zawartych w niej informacji. W przedstawionym scenariuszu pojawiają się wszystkie grupy narodowe i etniczne

ujęte w wystawie. Nauczyciel w zależności od potrzeb edukacyjnych może wybrać np. kilka z nich.

W związku z tym, iż uczniowie w czasie zajęć będą pracować z wywiadami przeprowadzonymi z przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce (dołączonymi do paneli indywidualnych) konieczne jest ich wcześniejsze wydrukowanie.

Przebieg zajęć:

1. Zajęcia rozpocznij od ćwiczenia: wręcz każdemu uczniowi 8 samoprzylepnych kartek. Poproś, aby każdy uczeń wypisał na nich 4 przykłady tego, co łączy wszystkich Polaków oraz 4 przykłady tego, co nas różni/dzieli. Powiedz, że mogą podać np. cechy, wartości, wady i zalety itd.

W czasie wykonywania zadania przez uczniów połóż na środku klasy (na podłodze) kartki z napisami:

Łączy nas

Różni/ dzieli nas

2. Po zakończeniu pracy poleć, aby uczniowie podeszli do rozłożonych na podłodze kartek i przykleili własne kartki. Poinformuj, aby w czasie wykonywania zadania czytali stwierdzenia przyklejone wcześniej przez kolegów i koleżanki w celu umieszczenia ich w odpowiednim miejscu (te same lub podobne/bliskoznaczne stwierdzenia powinny tworzyć jeden promień) np:

Łączy nas

tradycje

język

Polska

święta

kraj

Boże
Narodzenie

ziemia

3. Przed przejściem do kolejnego ćwiczenia zaproponuj uczniom wypełnienie ankiety *Materiał dla ucznia nr 1. Ankieta. Wielokulturowość - szansą czy zagrożeniem?*
4. Po wypełnieniu zebraj ankiety od uczniów. Opracuj ich wyniki, kiedy uczniowie będą pracować w grupach.
5. Podziel uczniów na 5 grup. Poproś, aby przedstawiciele każdej z nich wylosowali (przygotowane wcześniej i wydrukowane) 2 kartki z mniejszościami etnicznymi i narodowymi mieszkającymi obecnie w Polsce (*Materiał dla nauczyciela nr 1. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce*). Następnie rozdaj uczniom wydrukowane wcześniej wywiady przeprowadzone z przedstawicielami każdej z mniejszości (każda grupa otrzymuje wywiad zgodnie z wylosowanymi mniejszościami). Poinformuj, że zadaniem grup będzie opracowanie (na podstawie wystawy: paneli ogólnych i indywidualnych

oraz wywiadów) informacji dotyczących tego, co łączy a co różni Polaków i daną mniejszość narodową lub etniczną (*Materiał dla ucznia nr 2. Instrukcja do pracy w grupach*).

6. Przed prezentacją grup rozdaj każdemu uczniowi *Materiał dla ucznia nr 3. Karta pracy: mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Co nas łączy, co nas dzieli?*
7. Przedstaw uczniom wyniki ankiety przeprowadzonej na początku zajęć. Przeprowadź z uczniami krótką dyskusję na jej temat.
8. Poproś grupy o prezentację wyników pracy a pozostałych uczniów o uzupełnianie w czasie prezentacji informacji w *Karcie pracy*.
9. Przeprowadź z uczniami dyskusję na temat wypisanych stwierdzeń. Zapytaj, czy różnice dotyczące np. używania w domu, czy kontaktach towarzyskich języka innego niż język polski, odmiennych tradycji, różnic związanych z obrzędowością w czasie świąt religijnych, wyznawanie innej religii itd. przyczyniają się do tworzenia dystansu wobec mniejszości narodowych i etnicznych. Jeżeli tak, poproś, aby uczniowie zastanowili się nad jego źródłami (niedostateczna wiedza na temat dziedzictwa kulturowego mniejszości etnicznych i narodowych mieszkających w Polsce, brak osobistego kontaktu z mniejszościami, funkcjonowanie stereotypów, brak poszanowania w stosunku do szeroko rozumianej odmienności/ inności).
10. Powróć do wypisanych na początku lekcji stwierdzeń odnoszących się do tego, co łączy a co różni/ dzieli Polaków. Podkreśl, że różnorodność nie jest zjawiskiem negatywnym. Wręcz przeciwnie wzbogaca naszą rzeczywistość. Dlatego w tolerancyjnym społeczeństwie każda tworząca go jednostka ma prawo do wolności, w tym do swobodnego kultywowania własnej kultury, wyznawania religii. Mniejszości narodowe i etniczne więc również mają swoje prawa, które powinniśmy szanować i respektować.
11. Podsumowanie: na zakończenie zajęć przeprowadź krótką dyskusję na temat: Czy jesteśmy tolerancyjni wobec mniejszości narodowych i etnicznych mieszkających w Polsce i czy mniejszości są tolerancyjne wobec nas? Czuwaj nad właściwym przebiegiem dyskusji.
Ważne, aby prowadzić ją w taki sposób, aby uczniowie doszli do wniosku, że „pozory mylą”. W codziennym życiu często bowiem oceniamy innych powierzchownie - przez pryzmat własnych poglądów, doświadczeń życiowych lub oczekiwań. Ułatwia nam to codzienne funkcjonowanie, ale staje się również źródłem uprzedzeń. Dlatego tak ważne jest pogłębianie wiedzy o „innych”.
12. Praca domowa: Zinterpretuj słowa wypowiedziane przez amerykańskiego scenarzystę i producenta telewizyjnego, twórcę serialu „Star Trek” – Genego Roddenberry: *Jeśli człowiek ma przetrwać, będzie musiał nauczyć się czerpać przyjemność z zasadniczych różnic między ludźmi i pomiędzy kulturami. Nauczy się, że różnice poglądów i postaw są przyjemnością, częścią fascynującej różnorodności życia, a nie czymś budzącym obawy.* – *Materiał dla ucznia nr 4. Praca domowa.*

Materiał dla nauczyciel nr1

Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

Słowacy

Ukraińcy

Tatarzy

Karaimi

Kaszubi

Romowie

Materiał dla ucznia nr 1

Ankieta

Wielokulturowość - szansą czy zagrożeniem?

Wypełnij ankietę. W każdym pytaniu zaznacz X właściwą odpowiedź.

1. Jak określiłbyś/ określiłabyś stosunek Polaków do osób przynależących do innego kręgu kulturowego (mniejszości etnicznych i narodowych mieszkających w Polsce)?

- a) arogancki,
- b) pozytywny,
- c) negatywny,
- d) tolerancyjny
- e) nietolerancyjny,
- f) dobry
- g) nieufny,

Białorusini

Litwini

Ślązacy

Rosjanie

Łemkowie

Niemcy

Czesi

Żydzi

Ormianie

- h) obojętny,
- i) nie mam zdania.

2. Czy Twoim zdaniem wielokulturowość oznacza:

- a) szansę,
- b) zagrożenie,
- c) nie wiem.

3. Czy chciałbyś/chciałabyś, aby w Twojej klasie znajdowały się osoby należące do mniejszości etnicznych i narodowych?

- a) tak,
- b) nie,
- c) jest mi to obojętne,
- d) nie wiem.

Materiał dla ucznia nr 2
Instrukcja do pracy w grupach

Instrukcja:

1. Wybierzcie lidera grupy.
2. Wykorzystując informacje z wystawy oraz wywiady z przedstawicielami mniejszości etnicznych i narodowych przygotujcie zwięzłą informację o tym, co łączy/ jest wspólne oraz o tym, co różni Polaków oraz mniejszości etniczne lub narodowe, które wylosowaliście.
3. Przygotujcie w dowolnej formie krótką prezentację na ten temat.
4. Zaprezentujcie wyniki swojej pracy na forum klasy.

Materiał dla ucznia nr 3

Karta pracy: mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Co nas łączy, co nas

Mniejszości etniczne i narodowe mieszkające w Polsce	To, co wspólne (czyli o wszystkim, co nas łączy)	To, co różne (czyli o wszystkim, co nas różni)
Białorusini		
Litwini		
Ślązacy		
Rosjanie		
Łemkowie		
Niemcy		
Czesi		
Żydzi		
Ormianie		
Słowacy		
Ukraińcy		
Tatarzy		
Karaimi		
Kaszubi		
Romowie		

dzieli?

Materiał dla ucznia nr 4

Praca domowa

Zinterpretuj słowa wypowiedziane przez amerykańskiego scenarzystę i producenta telewizyjnego, twórcę serialu „Star Trek” – Genego Roddenberry: *Jeśli człowiek ma przetrwać, będzie musiał nauczyć się czerpać przyjemność z zasadniczych różnic między ludźmi i pomiędzy kulturami. Nauczy się, że różnice poglądów i postaw są przyjemnością, częścią fascynującej różnorodności życia, a nie czymś budzącym obawy.*